

ЗАСАДИ НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ І ОБ'ЄКТИВНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Засади неупередженості та об'єктивності є новелами Закону України «Про прокуратуру». Як зазначається у науковій юридичній літературі, поняття «неупередженість» містить суб'єктивний та об'єктивний компоненти, що полягають у запереченні будь-яких проявів особистої заангажованості або упередженості та забезпеченні безпристрасності, тобто закріплення гарантій, що виключають обґрунтований сумнів щодо упередженості та тенденційності певного рішення або дії. Це означає, що кожен прокурор, реалізуючи свої повноваження, має бути безстороннім і керуватися виключно законом.

Неупередженість – це характеристика рішень і дій людини, що приймаються і здійснюються виключно на основі принципів, незалежно від уподобань та інтересів, які при цьому задовольняються або ущемляються.

Зважаючи на свою актуальність, засада неупередженості та невідчужуваності знайшла правове закріплення переважно у формі норм-заборон. Керуючись нею, прокурори зобов'язані: 1) утримуватися від вчинків і дій, які могли б викликати сумнів у об'єктивному і сумлінному виконанні ними посадових обов'язків; 2) уникати конфліктних ситуацій, здатних завдати шкоди репутації державного службовця або авторитету органу прокуратури; 3) при виконанні своїх посадових обов'язків вести свої особисті справи таким чином, щоб уникати будь-яких форм конфліктів інтересів: явних, неявних або можливих; 4) не використовувати в цілях своєї особистої вигоди і користі відомості, отримані при виконанні своїх посадових обов'язків; 5) уникати або припинити діяльність або існування ситуації, яка може спровокувати явний, неявний або потенційний конфлікт інтересів; 6) у разі виникнення конфлікту між особистими інтересами та службовими обов'язками керуватися суспільними інтересами; 7) повідомляти уповноважених осіб про всі випадки звернення до нього будь-яких осіб з метою схиляння до вчинення корупційних та інших правопорушень; 8) опинившись

стороною конфлікту інтересів, вжити заходів щодо запобігання або врегулювання конфлікту інтересів; 9) подавати в установленому порядку достовірні і повні відомості про свої доходи, про майно і зобов'язання майнового характеру, а також про доходи, про майно і зобов'язання майнового характеру членів своєї сім'ї у випадку, якщо подання таких відомостей обов'язково.

Як ми можемо побачити, вищезазначені норми-заборони пов'язані переважно із принципом запобігання конфлікту інтересів. З цих питань Національне агентство з питань запобігання корупції ухвалило Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджені Рішенням НАЗК від 29.09.2017 № 839 [1].

Виконуючи повноваження відповідно до засади неупередженості прокурор також не має права: 1) використовувати своє службове становище для впливу на діяльність державних органів управління, організацій, посадових осіб, державних службовців і громадян при вирішенні питань особистого характеру; 2) продавати або передавати своє майно членам своєї родини або будь-кому іншому з метою обійти контрольні заходи; 3) використовувати службову інформацію в особистих корисливих цілях; 4) отримувати у зв'язку з виконанням посадових обов'язків винагороди від фізичних та юридичних осіб (подарунки, грошові винагороди, позики, послуги, оплату розваг, відпочинку, транспортних витрат та інші винагороди). Подарунки, отримані у зв'язку з протокольними заходами, зі службовими відрядженнями і з іншими офіційними заходами, визнаються, відповідно, державною власністю і передаються прокурором до органу, в якому він заміщає посаду державної служби; 5) використовувати переваги посадового становища для передвиборної агітації, а також для агітації з питань референдуму; 6) приймати чи домагатися отримання подарунків, знаків гостинності та інших пільг, прийняття яких може надати явне і неявне вплив на об'єктивність та неупередженість прокурора при виконанні ним службових обов'язків і поставити його в становище боржника по відношенню до дарувальника або дарувальникам. Це, зокрема, відноситься до безкоштовного допуску або до допуску за зниженою ціною на спортивні змагання або культурні заходи в рамках реальних або потенційних ділових відносин, пов'язаних зі службовими обов'язками чиновника; 7) приймати винагороди від осіб, що прагнуть домогтися офіційних дій або встановлення ділових відносин, а також від осіб, чий інтереси можуть в значній мірі залежати від прокурора.

Якщо ж розглядати засаду неупередженості «в дії», то для прикладу можна зупинитися на такому. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України у кримінальному провадженні неупередженість (об'єктивність) дослідження обставин провадження слідчим, прокурором передбачає вчинення ними процесуальних дій, ухвалення процесуальних рішень лише з підстав, встановлених КПК, та на основі зібраних фактичних даних, без обвинувального ухилу та особистої зацікавленості у вирішенні справи. У разі ж, коли є сумніви в неупередженості чи об'єктивності прокурора, КПК України містить норму, що встановлює інститут відводу прокурора. Відповідно до статті 77 КПК України прокурор не має права брати участь у кримінальному провадженні, якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах кримінального провадження або існують інші обставини, які викликають обґрунтовані сумніви в його неупередженості [2].

Засада об'єктивності дає змогу прокурору використовувати об'єктивні закони для належної реалізації власних повноважень. Об'єктивність виключає суб'єктивізм, необґрунтовані рішення та враховує реальну ситуацію.

Засади неупередженості та об'єктивності знайшли своє відображення і в Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів, зокрема у статті 9 та 24 [3]. Відповідно до статті 9 Кодексу працівник прокуратури зобов'язаний діяти справедливо, неухильно

дотримуючись вимог закону щодо підстав, порядку та умов реалізації конституційних повноважень прокуратури, бути об'єктивним у своїх стосунках з органами влади, громадськістю та окремими особами; він має усвідомлювати соціальну значущість прокурорської діяльності, міру відповідальності перед суспільством у забезпеченні захисту прав людини і громадянина та відстоюванні інтересів держави; працівник прокуратури має прагнути досягнення справедливого балансу між правами та свободами особи і загальними інтересами суспільства; він повинен дотримуватися пріоритету інтересів: представляючи інтереси держави у відносинах з іншими особами, зобов'язаний діяти виключно в інтересах держави.

Відповідно до статті 24 Кодексу у відносинах з іншими учасниками судочинства працівник прокуратури повинен дотримуватися ділового стилю спілкування, виявляти принциповість і витримку, під час судового розгляду має демонструвати коректність, неупередженість та повагу до учасників судового процесу, не може вступати у будь-які поза процесуальні стосунки з ними.

Не оминає питання неупередженості та об'єктивності у діяльності прокуратури і відомче нормативне регулювання. Зокрема Порядком організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України, що затверджено Наказом Генеральної прокуратури України від 13.04.2017 № 111, встановлено перелік дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури. До таких дій належать: 1) вчинення дій, що містять ознаки корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших кримінальних правопорушень; 2) керування транспортними засобами у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або відмова від проходження огляду з метою виявлення стану сп'яніння та ненадання документів, які підтверджують, що прокурор не перебував у такому стані; 3) неподання або несвоєчасне подання прокурором без поважних причин анкети доброчесності прокурора; 4) подання в анкеті доброчесності прокурора недостовірних (у тому числі неповних) тверджень; 5) умисне приховування достовірної інформації про вчинення іншим прокурором дій, що порушують Присягу прокурора чи вимоги кодексу професійної етики та поведінки прокурорів; 6) протиправні позаслужбові стосунки – використання прокурором своїх службових повноважень або службового статусу та пов'язаних із цим можливостей на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб; 7) порушення прокурором вимог, заборон та обмежень, встановлених Законами України «Про запобігання корупції», «Про прокуратуру» [4].

Використані матеріали:

1. Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 № 839. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839884-17> (дата звернення: 01.10.2018)

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1010> (дата звернення: 01.10.2018)

3. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: Рішення Всеукраїнської конференції прокурорів від 27 квітня 2017 року. URL: http://www.kdkp.gov.ua/ua/dokuments_vkp.html (дата звернення: 01.10.2018)

4. Порядок організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 13.04.2017 № 111. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0623-17> (дата звернення: 01.10.2018)

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра процесуального права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра організації судових та правоохоронних органів

Німецько-українське об'єднання юристів

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

18-19 жовтня 2018 року
м. Чернівці

УДК 347.9(477)(08)

C91

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*голова*);

Москвич Лідія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувача кафедрою організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Остафійчук Людмила Аурелівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Бутирська Ірина Анатоліївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Савчин Неля Миколаївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Турман Наталя Омелянівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Цибуляк-Кустевич Анна Степанівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*відповідальний секретар*).

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в

C91 ***Україні: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.); [редкол.: О. В. Щербанюк (голова), А. С. Цибуляк-Кустевич (відпов. секр.) та ін.]. Чернівці, 2018. 392 с.***

До збірника увійшли матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.).

Оргкомітет не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалу, що подано у рукописах. Для науковців, аспірантів та студентів.

УДК 347.9(477)(08)